

**Postępowanie
zabezpieczające
i egzekucyjne. System
Postępowania
Cywilnego. Tom 8**

Przejdź do produktu na ksiegarnia.beck.pl

Część I. Postępowanie zabezpieczające

Rozdział 1. Przepisy ogólne postępowania zabezpieczającego

Spis treści

	Nb
1.1. Pojęcie postępowania zabezpieczającego	1
1.2. Cel i funkcje postępowania zabezpieczającego	7
1.3. Sposób regulacji postępowania zabezpieczającego	10
1.4. Istota postępowania zabezpieczającego	20
1.5. Skutki dokonania zabezpieczenia	27
1.5.1. Uwagi ogólne	27
1.5.2. Przerwa biegu przedawnienia	29
1.5.3. Obowiązek naprawienia szkody w związku z udzieleniem zabezpieczenia	30
1.6. Minimalna uciążliwość zabezpieczenia	33
1.7. Rodzaje zabezpieczeń	40
1.8. Zakres spraw, w których dopuszczalne jest udzielenie zabezpieczenia	45
1.9. Przedmiot zabezpieczenia	58
1.10. Podmioty uprawnione do domagania się zabezpieczenia	63
1.11. Przesłanki zabezpieczenia	66
1.11.1. Uwagi ogólne	66
1.11.2. Uprawdopodobnienie roszczenia	72
1.11.3. Dopuszczalność zabezpieczenia roszczenia	81
1.11.4. Interes prawny w udzieleniu zabezpieczenia	91
1.12. Udzielenie zabezpieczenia na wniosek lub z urzędu	101
1.12.1. Uwagi ogólne	101
1.12.2. Wniosek o udzielenie zabezpieczenia – wymogi formalne	104
1.12.3. Wybór sposobu zabezpieczenia	115
1.12.4. Skutki braków formalnych wniosku i przesłanek procesowych ...	120
1.13. Czas udzielenia zabezpieczenia	122
1.14. Granice zabezpieczenia – charakter antycypacyjny zabezpieczenia ..	127
1.15. Termin wyznaczony dla złożenia pisma o udzielenie zabezpieczenia ..	142
1.16. Sposób rozpoznania wniosku o udzielenie zabezpieczenia	150
1.16.1. Uwagi ogólne	150
1.16.2. Etapy postępowania zabezpieczającego	155
1.16.3. Zakres kognicji sądu rozpoznającego wniosek o udzielenie zabezpieczenia	156
1.16.4. Dopuszczalność wydania postanowienia przez referendarza sądowego	161
1.16.5. Właściwość sądu do udzielenia zabezpieczenia	164
1.17. Organ dokonujący zabezpieczenia	169
1.18. Tytuł zabezpieczenia	178
1.19. Uzależnienie wykonania postanowienia o zabezpieczeniu od kaucji ..	180

1.20. Doręczenie postanowienia o udzieleniu i odmowie udzielenia zabezpieczenia	189
1.21. Zażalenie na postanowienie w przedmiocie zabezpieczenia	196
1.22. Uchylenie lub zmiana postanowienia	202
1.23. Egzekucja postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia	213
1.24. Zabezpieczenie a majątek wspólny	222
1.25. Upadek zabezpieczenia	237
1.26. Koszty postępowania zabezpieczającego	244

Literatura: *P. Ambroziewicz*, Rozmowa z sędzią Andrzejem Kryżę sekretarzem stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości, *Gazeta Sądowa* 2005, Nr 12; *J. Barta*, w: *Ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Komentarz* (red. *J. Barta, R. Markiewicz*), Lex 2011; *M. Bartnicki, B. Suchacki*, w: *Emerytury i renty z FUS. Emerytury pomostowe. Okresowe emerytury kapitałowe. Komentarz do trzech ustaw emerytalnych* (red. *K. Antonów*), Warszawa 2019; *M. Bączczyk*, Odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną wykonaniem zabezpieczenia w postępowaniu zabezpieczającym, w: *Aurea praxis, aurea theoria. Księga pamiątkowa ku czci profesora Tadeusza Erecińskiego*, t. 2 (red. *J. Gudowski, K. Weitz*), Warszawa 2011; *M. Bik*, Zabezpieczenie roszczenia ze skargi pauliańskiej w przypadku wyzbycia się przez dłużnika nieruchomości, *PPC* 2014, Nr 3; *Ł. Błaszczak*, Zabezpieczenie roszczeń w sporach korporacyjnych na przykładzie spraw o uchylenie lub stwierdzenie nieważności uchwały wspólników oraz spraw o wyłączenie wspólnika, *TPP* 2019, Nr 1; *tenże*, Znaczenie interesu prawnego w poszukiwaniu ochrony prawnej w procesie cywilnym na przykładzie poszczególnych rodzajów powództw, w: *Ius est a iustitia appellatum. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Tadeuszowi Wiśniewskiemu* (komitet redakcyjny *T. Ereciński, J. Gudowski, M. Pazdan*, red. nauk. *M. Tomalak*), Warszawa 2017; *E. Błażewicz*, Praktyka zamiast ustawy decyduje o kosztach postępowania, *Rzeczpospolita PCD* 2013, Nr 9; *M. Borek*, Zabezpieczenie świadczeń alimentacyjnych, *Studia Prawnicze. Rozprawy i Materiały* 2017, Nr 2(21); *W. Broniewicz, A. Marciniak, I. Kunicki*, Postępowanie cywilne w zarysie, Warszawa 2018; *A. Bulsiewicz*, Zabezpieczenie roszczeń cywilnych i kar majątkowych w postępowaniu karnym, Warszawa 1975; *A. Bulsiewicz, D. Kala*, Zabezpieczenie majątkowe jako środek służący wykonalności przyszłego orzeczenia o przedmiocie procesu, *GSP* 2003, Nr 11; *H. Ciepla*, Wpis ostrzeżenia na podstawie art. 10 ust. 2 ustawy o księgach wieczystych i hipotece, w: *S. Brzeszczyńska, H. Ciepla*, Obrót nieruchomościami w praktyce notarialnej, sądowej, egzekucyjnej, podatkowej z wzorami umów, Warszawa 2018; *S. Cieślak*, Rygory procesowe w postępowaniu cywilnym w świetle zmian KPC wprowadzanych w życie w 2005 i 2006 r. oraz ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, *MoP* 2006, Nr 18; *tenże*, Stosunek postępowania arbitrażowego do innych rodzajów postępowania cywilnego, *ADR. Arbitraż i Mediacja* 2011, Nr 4; *M.M. Cieśliński*, Kilka uwag na temat interesu prawnego w udzieleniu zabezpieczenia, w: *Aurea praxis, aurea theoria. Księga pamiątkowa ku czci profesora Tadeusza Erecińskiego*, t. 1 (red. *J. Gudowski, K. Weitz*), Warszawa 2011; *tenże*, Postępowanie zabezpieczające w sprawach o rozwód, Warszawa 2010, Lex 2014; *tenże*, Zabezpieczenie antycypacyjne roszczenia o eksmisję z lokalu mieszkalnego w sprawach o rozwód, *PPC* 2020, Nr 2; *M. Cieśliński, K. Kondlak*, Postępowanie zabezpieczające a wolność prasy, *PS* 2000, Nr 3; *P. Cioch*, Postępowanie zabezpieczające po nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego z 16.9.2011 roku, *R. Pr.* 2012, Nr 6; *J. Ciszewski*, Niektóre zagadnienia odpowiedzialności małżonków za zobowiązania zaciągnięte w czasie trwania wspólności ustawowej (art. 41 k.r.o.), *PES* 1997, Nr 27; *E. Czarny-Drozdziejko*, Zakaz publikacji jako zabezpieczenie powództwa w sprawach cywilnych skierowanych przeciwko prasie, *PS* 2014, Nr 1; *S. Dalka*, Postępowanie zabezpieczające, *PES* 1993, Nr 3; *S. Dalka, J. Rodziewicz*, Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz, Gdańsk 1994; *J. Dominowska*, Zabezpieczenie roszczeń alimentacyjnych matki i dziecka przed urodzeniem się dziecka i po jego urodzeniu, *PS* 2015, Nr 4; *S. Duda*, Termin upadku zabezpieczenia roszczenia pieniężnego zabezpieczonego poprzez obciążenie nieruchomości obowiązanego hipoteką przy-

musową, Pal. 2016, Nr 4; *T. Ereciński*, O zabezpieczeniu nowacyjnym, PS 1992, Nr 3; *R. Flejszar*, Podstawy zabezpieczenia roszczeń w postępowaniu zabezpieczającym – wybrane zagadnienia (art. 7301, 753 i 7531 k.p.c.), w: *Ewolucja polskiego postępowania cywilnego wobec przemian politycznych, społecznych i gospodarczych. Materiały konferencyjne Ogólnopolskiego Zjazdu Katedr Postępowania Cywilnego, Szczecin–Niechorze 28–30.9.2007 r.* (red. *H. Dolecki, K. Flaga-Gieruszyńska*), Warszawa 2009; *N. Frosztęga, B. Sierakowski*, Wpływ otwarcia postępowania restrukturyzacyjnego na środki uzyskane przez komornika w toku postępowania zabezpieczającego, *Doradca Restrukturyzacyjny* 2019, Nr 2; *K. Gajda-Roszczyńska*, Czy koszty procesu cywilnego podlegają zabezpieczeniu w postępowaniu zabezpieczającym?, PPC 2015, Nr 1; *taż*, Sprawy o ochronę indywidualnych interesów konsumentów w postępowaniu cywilnym, *Lex* 2012; *E. Gapska*, Zabezpieczenie sposobu korzystania z mieszkania w trakcie procesu o rozwód. Głosa do postanowienia Sądu Apelacyjnego w Krakowie z 23.8.2016 r., IACz 1319/16, PS 2017, Nr 10; *I. Gil*, Ciężar uprawdopodobnienia podstaw udzielenia do zabezpieczenia – de lege lata i de lege ferenda, w: *Nowelizacja Kodeksu postępowania cywilnego* (red. *A. Góra-Błaszczkowska*), Sopot 2015; *taż*, Postępowanie zabezpieczające, Sopot 2017; *taż*, Postępowanie zabezpieczające na etapie poprzedzającym ogłoszenie upadłości, Warszawa 2012; *W. Głodowski*, Zabezpieczenie roszczeń dochodzonych przed sądem polubownym, *ADR. Arbitraż i Mediacja* 2009, Nr 1; *W. Głodowski, J. Mucha*, Kilka uwag o zabezpieczeniu przez zarząd przymusowy na tle rodzajów zabezpieczenia roszczeń w postępowaniu cywilnym, *PPE* 2013, Nr 7–9; *K. Gonera*, Komentarz do ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, Warszawa 2007; *A. Górski*, Wniosek o udzielenie zabezpieczenia w świetle nowelizacji KPC, *MoP* 2006, Nr 1; *A. Górski, L. Walentynowicz*, Koszty sądowe w sprawach cywilnych. Ustawa i orzekanie. Komentarz praktyczny, Warszawa 2008; *J. Ignaczewski*, w: *Małżeńskie prawo majątkowe. Komentarz* (red. *J. Ignaczewski*), Warszawa 2011; *M. Iżykowski*, Naprawienie szkody wyrządzonej wykonaniem zabezpieczenia (art. 746 k.p.c.), *Pal.* 1979, Nr 10; *tenże*, Przesłanki zabezpieczenia powództwa, *Pal.* 1985, Nr 1; *tenże*, Zabezpieczenie roszczeń jako forma tymczasowej ochrony prawnej w postępowaniu cywilnym, *Pal.* 1988, Nr 8–9; *tenże*, Zarządzenia tymczasowe a postanowienia z art. 443 k.p.c. wydawane w toku procesu o rozwód, *RPEiS* 1982, Nr 1; *tenże*, Zmiana i uchylenie zarządzenia tymczasowego, *NP* 1982, Nr 7–8; *J. Jagiela*, Jurysdykcja krajowa w postępowaniu zabezpieczającym, *PIP* 2003, Nr 4; *tenże*, Opinia prawna na temat zwrotu wydatków związanych z dokonaniem zabezpieczenia przez komornika, *PPE* 2009, Nr 6; *tenże*, Sądowe postępowanie zabezpieczające w praktyce komorniczej po zmianach w przepisach kodeksu postępowania cywilnego, *PPE* 2004, Nr 7–9; *tenże*, Tymczasowa ochrona prawna w postępowaniu cywilnym, *Legalis* 2007; *tenże*, Zabezpieczenie roszczeń alimentacyjnych, *NP* 1991, Nr 1–3; *M. Jagodziński*, Roszczenie o naprawienie szkody wyrządzonej wykonaniem zabezpieczenia, w: *Księga dla naszych kolegów. Prace prawnicze poświęcone pamięci doktora Zygmunta Masternaka, doktora Andrzeja Ciska, doktora Marka Zagrosika* (red. *J. Mazurkiewicz*), Wrocław 2013; *A. Jakubecki*, Charakter prawny postanowień w sprawach rodziny wydawanych w toku procesu o rozwód, o separację i o unieważnienie małżeństwa, w: *Rozprawy z prawa prywatnego. Księga dedykowana profesorowi Maksymilianowi Pazdanowi* (red. *A. Oleszko, A. Dańko-Roesler, R. Pastuszko*), Warszawa 2017; *tenże*, Dochodzenie roszczenia o naprawienie szkody wyrządzonej wykonaniem zabezpieczenia (art. 746 k.p.c.) – zagadnienia wybrane, *GSP* 2011, Nr 2; *tenże*, Ewolucja przepisów o postępowaniu zabezpieczającym w polskim prawie procesowym cywilnym, w: *Kodeks postępowania cywilnego z perspektywy pięćdziesięciolecia jego obowiązywania. Doświadczenia i perspektywy* (red. *E. Marszałkowska-Krześ, I. Gil, L. Błaszczak*), Sopot 2016; *tenże*, Postępowanie zabezpieczające w sprawach z zakresu prawa własności intelektualnej, *Kraków* 2000; *tenże*, Postępowanie zabezpieczające w sprawach z zakresu własności intelektualnej, *Kraków* 2002; *tenże*, w: *System Prawa Procesowego Cywilnego* (red. *T. Ereciński*), t. 5. Postępowanie zabezpieczające (red. *A. Jakubecki*), Warszawa 2016; *A. Jakubecki, F. Zedler*, Prawo upadłościowe i naprawcze, Warszawa 2010; *P. Janda*, Prawo upadłościowe. Komentarz, Warszawa, *Lex* 2020; *B. Janiszewska*, Zwrot kwoty uiszczony tytułem zabez-

pieczenia roszczenia alimentacyjnego na czas trwania procesu o rozwód, R. Pr. 2011, Nr 2; R. Jedynak, Częściowa zapłata nie spowoduje upadku zabezpieczenia w całości, PiP 2015, Nr 9; B. Jelonek-Jarco, Pozwanie dłużnika wraz z małżonkiem oraz pozycja wierzyciela wobec dłużnika pozostającego w związku małżeńskim, TPP 2013, Nr 4; A. Karnicka-Kawczyńska, J. Kawczyński, Postępowanie zabezpieczające w praktyce sądowej, MoP 1999, Nr 4; A. Kidyba, Komentarz aktualizowany do art. 1–300 Kodeksu spółek handlowych, Lex 2020; Z. Knypl, Postępowanie zabezpieczające, w: Egzekucja sądowa w Polsce (red. Z. Szcurek), Sopot 2007; H. Knysiak-Molczyk, Nadanie klauzuli wykonalności przeciwko małżonkowi dłużnika, PS 2010, Nr 7–8; A. Koch, Podważanie uchwał zgromadzeń spółek kapitałowych, Warszawa 2011; M. Kornilowicz, Właściwość miejscowa komornika sądowego jako organu egzekucyjnego, PE 2001, Nr 15; K. Korzan, Zabezpieczenie roszczeń i praw w postępowaniu cywilnym (studium teoretyczno-procesowe), PPH 1992, Nr 3; J. Korzonek, Postępowanie egzekucyjne i zabezpieczające. Część druga Kodeksu postępowania cywilnego wraz z przepisami wprowadzającymi, wszystkimi przepisami związkowymi, utrzymanymi w mocy przepisami dzielnicowymi, postanowieniami umów międzynarodowych, przepisami o egzekucji administracyjnej i skarbowej, regulaminami itd. oraz motywami ustawodawczymi, t. II, Kraków 1934; R. Kos, Zdarność arbitrażowa sporów o ważność uchwał spółek kapitałowych, PPH 2014, Nr 3; A. Kościółek, Upadek zabezpieczenia roszczeń pieniężnych w świetle zmian mających na celu ułatwienie dochodzenia wiarytelności, Studia Prawnicze. Rozprawy i Materiały 2017, Nr 2(21); A. Kubas, Odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną wykonaniem zabezpieczenia (art. 746, 1182 k.p.c.), TPP 2006, Nr 3–4; R.L. Kwaśnicki, M. Romatowska, Zabezpieczenie roszczenia przez zawieszenie postępowania rejestrowego, Temidium 2011, Nr 1; A. Lewek, Przedmiot i cele postępowania zabezpieczającego w sprawach o rozwód, Tendencje prawa materialnego i procesowego cywilnego (red. E. Marszałkowska-Krześ), Wrocław 2017; S. Lazarewicz, Spór o dopuszczalność zabezpieczenia powództwa o zaskarżenie uchwały wspólników spółki kapitałowej poprzez zawieszenie postępowania rejestrowego, Studia Prawno-Ekonomiczne 2016, t. XCIX; K. Maciuk, Charakter prawny postępowania zabezpieczającego, w: Tendencje prawa materialnego i procesowego cywilnego (red. E. Marszałkowska-Krześ), Wrocław 2017; A. Marciniak, Zbieg egzekucji i zabezpieczenia roszczeń w postępowaniu cywilnym, PPE 2003, Nr 9–10; T. Marek, Odpowiedzialność uprawnionego za szkodę spowodowaną zastosowaniem zabezpieczenia, PS 2014, Nr 10; E. Marszałkowska-Krześ, Skutki zaskarżenia uchwały wspólników w spółce z o.o., PPH 1999, Nr 4; L. Mazur, Komentarz do przepisów KPC regulujących egzekucję z rachunków bankowych, w: L. Mazur, Umowa rachunku bankowego. Komentarz. Warszawa 2007; Z. Merchel, Wykonanie postanowień o zabezpieczeniu wydanych w postępowaniu karnym, PE 1999, Nr 1; T. Misiuk-Jodłowska, Zabezpieczenie powództwa zawierającego żądanie uchylenia uchwały walnego zgromadzenia spółdzielni, PS 1993, Nr 7–8; T. Mróz, Zgoda małżonka na dokonanie czynności prawnej w ustroju majątkowej wspólności ustawowej, Warszawa 2018; J. Mucha, O odpowiednim stosowaniu przepisów o procesie do postępowania zabezpieczającego, w: Proces cywilny. Nauka – kodyfikacja – praktyka. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Feliksowi Zedlerowi (red. P. Grzegorzczak, K. Knoppek, M. Walasik), Warszawa 2012; M. Muliński, Najnowsze zmiany w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego o postępowaniu zabezpieczającym, PPE 2015, Nr 6; tenże, Zasada minimalnej uciążliwości zabezpieczenia, MoP 2014, Nr 6; tenże, Zasada nieobciążania dłużnika ponad potrzebę w postępowaniu egzekucyjnym, MoP 2015, Nr 17; E. Nowińska, Wolność wypowiedzi prasowej, Warszawa 2007; M. Orecki, Kilka uwag na temat drogi sądowej dla roszczeń wynikających z ustawy o spłacie przez Skarb Państwa roszczeń podwykonawców w sektorze budowlanym, PS 2015, Nr 6; P. Osowy, Zarys problematyki zabezpieczenia roszczeń w postępowaniu przed sądem polubownym w świetle nowelizacji kodeksu postępowania cywilnego z dnia 2 lipca 2004 r., PS 2005, Nr 6; A. Owczarewicz, Zabezpieczenie powództwa o uchylenie bądź stwierdzenie nieważności uchwał organów właścicielskich spółek kapitałowych przez zawieszenie postępowania rejestrowego po nowelizacji kodeksu postępowania cywilnego, PS 2012, Nr 11–12; R. Pabis, Zabezpieczenie roszczeń. Egzekucja świad-

czeń, Warszawa 2005; *T. Paldyna*, Przedawnienie w polskim prawie cywilnym, Warszawa 2012; *K. Paszek*, Środki obrony prawnej małżonka dłużnika w postępowaniu egzekucyjnym w: Tendencje prawa materialnego i cywilnego procesowego (red. *E. Marszałkowska-Krześ*), Wrocław 2017; *M. Piekarski*, O zabezpieczeniu powództwa, NP 1964, Nr 4; *M. Pieróg*, Upadek zabezpieczenia roszczeń pieniężnych – wybrane zagadnienia, w: Współczesne problemy postępowania cywilnego. Zbiór studiów (red. *K. Flaga-Gieruszyńska, A. Klich*), Toruń 2015; *H. Pietrkowski*, Czynności procesowe zawodowego pełnomocnika w sprawach cywilnych, Warszawa 2017; *J. Pietrzykowski*, w: Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz (red. *K. Pietrzykowski*), Warszawa 2010; *P. Pogonowski*, Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne, Warszawa 2007; *tenże*, Postępowanie zabezpieczające, w: System PrHandl, t. 7, 2013; *tenże*, Udzielanie tymczasowej ochrony prawnej w sądowym postępowaniu cywilnym. Postępowanie zabezpieczające po zmianach z 2005 r., PL 2006, Nr 3; *tenże*, Zakaz reformationis in peius w postępowaniu zabezpieczającym i egzekucyjnym, PPE 2004, Nr 3–4; *J. Prasalek*, Ustawa o zmianie niektórych ustaw w celu ograniczenia zatorów płatniczych z perspektywy zarządzania wierzytelnościami, Lex 2020; *M. Radziwoń*, Termin upadku zabezpieczenia z art. 7541 § 1 Kodeksu postępowania cywilnego a ograniczenie zabezpieczonych hipoteką przymusową praw majątkowych wierzyciela, w: Tendencje prawa materialnego i procesowego cywilnego (red. *E. Marszałkowska-Krześ*), Wrocław 2017; *M. Rejda*, Zabezpieczenie dowodów w sprawach o naruszenie praw własności intelektualnej, Warszawa 2019; *tenże*, Zabezpieczenie środka dowodowego obowiązującego wyłącznie w sprawach własności intelektualnej, Lex 2020; *J. Rodziewicz*, Obligatoryjność rozprawy w postępowaniu zabezpieczającym w sprawach z zakresu ochrony praw własności intelektualnej, PS 2010, Nr 7–8; *M. Romańska*, Środki merytorycznej obrony małżonka dłużnika przed egzekucją, TPP 2013, Nr 4; *taż*, Udzielenie zabezpieczenia na majątku wspólnym małżonków, TPP 2019, Nr 1; *taż*, w: Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz (red. *J. Ignaczewski*), Warszawa 2010; *M. Romańska, O. Dumnicka*, Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz, Warszawa 2010; *M. Romańska, O. Leśniak*, Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz, Warszawa, 2013; *T. Rowiński*, Interes prawny w procesie cywilnym i w postępowaniu nieprocesowym, Warszawa 1971; *W. Siedlecki, Z. Świeboda*, Postępowanie cywilne. Zarys wykładu, Warszawa 2000; *A. Skorupińska*, Zabezpieczenie roszczeń w polskim prawie ochrony środowiska, SP 2014, Nr 2; *P. Starzyński*, Postępowanie zabezpieczające w polskim prawie karnym, Warszawa 2007; *E. Stefańska*, Odpowiedzialność cywilnoprawna za szkodę wyrządzoną wykonaniem zabezpieczenia, TPP 2019, Nr 1; *M. Strzelecka*, Postępowanie zabezpieczające w sprawach rozwodowych, MoP 2019, Nr 24; *A. Surma*, Dopuszczalność poddania do rozpoznania sądowni polubownemu sporów dotyczących uchylecia lub stwierdzenia nieważności uchwał organów spółek kapitałowych, Studia Prawno-Ekonomiczne 2014, t. XCIII; *M. Sycho-wicz*, Postępowanie o zniesienie współwłasności, Warszawa 1976; *tenże*, w: Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz (red. *K. Piasecki*), Warszawa 2009; *T. Szancilo*, Zabezpieczenie roszczenia ze skargi pauliańskiej, PS 2019, Nr 4; *M. SzumbarSKI, J. Łagowska*, Stosowanie art. 199 § 1 pkt 2 KPC do wniosku o udzielenie zabezpieczenia, MoPH 2011, Nr 1; *R. Szumlakowski*, Postępowanie zabezpieczające na majątku przedsiębiorcy na podstawie regulacji prawa upadłościowego i naprawczego, Ogrody Nauk i Sztuk 2012, Nr 2; *M. Śladkowski*, Ogólne postępowanie zabezpieczające w praktyce sądowej, MoP 2015, Nr 11; *J. Świeczkowski*, Wykonywanie postanowień o udzieleniu zabezpieczenia nowacyjnego roszczeń alimentacyjnych (wybrane zagadnienia), w: Ius est a iustitia appellatum. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Tadeuszowi Wiśniewskiemu (komitet redakcyjny *T. Ereciński, J. Gudowski, M. Pazdan*, red. nauk. *M. Tomalak*), Warszawa 2017; *E. Świądrych*, Powództwo opozycyjne małżonka dłużnika na podstawie art. 840 § 1 pkt 3 i 840¹ KPC, Currenda 2016, Nr 4; *T. Targosz*, Zabezpieczenie roszczeń w prawie własności intelektualnej – przesłanki udzielenia i specyfika postępowania, TPP 2019, Nr 1; *A. Torbus*, Jurysdykcja krajowa w sprawach z zakresu postępowania zabezpieczającego oraz postępowania egzekucyjnego, w: Egzekucja sądowa w świetle przepisów z zakresu międzynarodowego postępowania cywilnego (red. *A. Marciniak*), Sopot 2016; *J. Turek*, Wzruszanie

orzeczeń w postępowaniu o udzielenie zabezpieczenia, MoP 2010, Nr 15; *M. Uliasz*, w: Ustawa o komornikach sądowych. Ustawa o kosztach komorniczych. Kodeks etyki zawodowej komornika sądowego. Komentarz (red. *J. Świeczkowski, M. Świeczkowska-Wójcikowska*), Lex 2020; *tenże*, w: Ustawa o kosztach sądowych w sprawach cywilnych. Komentarz (red. *P. Feliga*), Lex 2019; *M. Walasik*, Przebieg postępowania zabezpieczającego, w: System Prawa Procesowego Cywilnego (red. *T. Ereciński*), t. 5. Postępowanie zabezpieczające (red. *A. Jakubecki*), Warszawa 2016; *tenże*, Struktura cywilnego postępowania zabezpieczającego, PPC 2016, Nr 3; *tenże*, w: System Prawa Procesowego Cywilnego (red. *T. Ereciński*), t. 5. Postępowanie zabezpieczające (red. *A. Jakubecki*), Warszawa 2016; *K. Weitz*, O jurysdykcji krajowej w postępowaniu zabezpieczającym w świetle konwencji lugańskiej i prawa wspólnotowego, PS 2003, Nr 10; *E. Wengerek*, w: Wstęp do systemu prawa procesowego cywilnego (red. *J. Jodłowski*), Ossolineum 1974; *W. Werhanowski*, Znaczenie interesu prawnego w procesie cywilnym, Lwów 1908; *Z. Woźniak*, Ustalenie i rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zabezpieczającego, PS 2008, Nr 7–8; *L. Zamojski*, Dopuszczalność zawieszenia postępowania rejestrowego przez sąd procesowy w ramach zabezpieczenia powództwa o uchylenie/stwierdzenie nieważności uchwały organu właścicielskiego spółki kapitałowej. Glosa do postanowienia SA z 28.1.2014 r., I ACz 62/14, Gl. 2015, Nr 3; *D. Zawistowski*, Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie zabezpieczające. Komentarz, Lex 2013; *tenże*, Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie zabezpieczające. Komentarz, Warszawa 2013; *tenże*, Postępowanie zabezpieczające. Komentarz. Wybór orzeczeń, Warszawa 2007; *K. Zawiślak*, Przesłanki formalne postępowania zabezpieczającego w procedurze cywilnej, PS 2002, Nr 3; *F. Zedler*, Egzekucja z majątku wspólnego długu jednego z małżonków. Glosa do uchwały Sądu Najwyższego z 5.2.2010 r., III CZP 132/09, PPC 2010, Nr 1; *tenże*, Interes prawny jako podstawa zabezpieczenia roszczeń w postępowaniu cywilnym, w: Studia z prawa postępowania cywilnego. Księga pamiątkowa ku czci Zbigniewa Resicha (red. *M. Jędrzejewska, T. Ereciński*), Warszawa 1985; *tenże*, Upadek zabezpieczenia, w: Aurea praxis, aurea theoria. Księga pamiątkowa ku czci profesora Tadeusza Erecińskiego, t. 1 (red. *J. Gudowski, K. Weitz*), Warszawa 2011; *A. Zieliński*, Postępowanie zabezpieczające: zarządzenie tymczasowe, MoP 1998, Nr 9; *A. Zielony*, Wszczęcie postępowania przed sądem polubownym, PS 2008, Nr 3; *J. Zralek*, Odpowiedzialność małżonków za zobowiązania po nowelizacji przepisów o ustawowej wspólności majątkowej, Rej. 2005, Nr 9; *O. Żurawińska*, w: Postępowanie cywilne. Pytania egzaminacyjne. Tablice (red. *I. Gil*), Warszawa 2015.

1.1. Pojęcie postępowania zabezpieczającego

- 1 1. Ze względu na fakt, że często zachodzi zagrożenie sfery prawnej stron (uczestników) postępowania cywilnego wskutek niemożności natychmiastowego udzielenia im ochrony prawnej, wśród przepisów o charakterze proceduralnym ustawodawca przewidział również te, które zmierzają do udzielenia zainteresowanym podmiotom prowizorycznej ochrony prawnej, ograniczonej w czasie co do swojej skuteczności¹. W związku z tym wprowadzono w KPC regulacje z zakresu postępowania zabezpieczającego dla zapewnienia efektywnej, tj. szybkiej i skutecznej ochrony słusznych praw². Postępowanie zabezpieczające jest postępowaniem przyspieszonym i względnie odformalizowanym, w związku z tym nie wymaga powołania przez wnioskodawcę dowodu z opinii

¹ *M. Iżykowski*, Zarządzenia tymczasowe a postanowienia z art. 443 k.p.c. wydawane w toku procesu o rozwód, RPEiS 1982, Nr 1, s. 127.

² *P. Pogonowski*, Postępowanie zabezpieczające, w: System PrHandl, t. 7, 2013, s. 433.

biegłego w ścisłym rozumieniu przepisów postępowania cywilnego³. Jak wskazuje się w literaturze, możliwość zabezpieczenia roszczenia stanowi jedną z najbardziej doniosłych form ochrony prawnej⁴.

2. Postępowanie zabezpieczające występuje w większości systemów prawnych i gwarantuje realizację treści orzeczeń wydanych w sprawach cywilnych⁵. W polskim porządku prawnym przewidziane było w obowiązującym wcześniej KPC³². Postępowanie zabezpieczające jest postępowaniem pomocniczym, równoległym do postępowania rozpoznawczego⁶. Jak wskazuje się w literaturze, odgraniczając to postępowanie od m.in. postępowania zabezpieczającego w administracji czy w postępowaniu przed TK, za cywilne postępowanie zabezpieczające należy uważać tylko postępowanie, które jest prowadzone w związku z rozpoznawaniem sprawy cywilnej przez sąd powszechny albo sąd polubowny⁷.

3. Wyodrębnienie postępowania zabezpieczającego w ramach systematyki KPC rozstrzyga wszystkie wcześniejsze wątpliwości interpretacyjne dotyczące samodzielnego charakteru prawnego tego postępowania⁸. Postępowanie zabezpieczające, odkąd uzyskało w 2004 r. samodzielność, wyraźnie odróżniane jest od postępowania egzekucyjnego. Postępowanie zabezpieczające ma charakter postępowania pomocniczego w stosunku do postępowania rozpoznawczego oraz postępowania egzekucyjnego. Pomimo pomocniczego charakteru postępowanie to cechuje samodzielność funkcjonalna i strukturalna⁹. Postępowanie zabezpieczające uzyskało charakter samodzielnego postępowania pomocniczego, którego celem jest natychmiastowe udzielenie uprawnionemu tymczasowej ochrony prawnej, skutecznej do czasu prawomocnego zakończenia postępowania o zabezpieczone roszczenie (art. 744 KPC) albo do czasu upływu terminu, w którym uprawniony powinien przystąpić do jego zaspokojenia (art. 754¹, 757 KPC).

4. Należy zwrócić uwagę, że postępowanie zabezpieczające uregulowane w art. 730–746 KPC nie obejmuje wszystkich zagadnień wiążących się z udzieleniem zabezpieczenia. Odrębnie np. uregulowana jest procedura zabezpieczenia spadku (art. 633 i 1139 KPC) czy kwestia ustalenia wartości przedmiotu sporu w sprawach o zabezpieczenie (art. 24 KPC). Odrębnie została także uregulowana nowa instytucja, tj. europejski nakaz zabezpieczenia na rachunku bankowym, która weszła w życie 18.1.2017 r. i znajduje się w Części Czwartej w Księdze Drugiej w Tytule XI (art. 1144³ i n. KPC). Zgodnie z art. 1144³ § 1 KPC do postępowań dotyczących europejskiego nakazu zabezpieczenia na rachunku bankowym stosuje się odpowiednio przepisy o postępowaniu zabezpieczającym, chyba że przepisy tego tytułu stanowią inaczej¹⁰. Dopusz-

³ Post. SA w Białymstoku z 16.9.2009 r., I ACz 739/09, Legalis.

⁴ *Wengerek*, Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne, 2009, s. 6; tak też uchw. SN z 18.10.2013 r., III CZP 64/13, OSNC 2014, Nr 7–8, poz. 70.

⁵ *M. Izykowski*, Zabezpieczenie roszczeń jako forma tymczasowej ochrony prawnej w postępowaniu cywilnym, Pał. 1988, Nr 8–9, s. 38 i n.

⁶ Tak m.in. *E. Wengerek*, w: *Wstęp do systemu prawa procesowego cywilnego* (red. *J. Jodłowski*), *Ossolineum* 1974, s. 360; *A. Jakubecki*, Postępowanie zabezpieczające w sprawach z zakresu własności intelektualnej, Kraków 2002, s. 182.

⁷ *M. Walasik*, Struktura cywilnego postępowania zabezpieczającego, PPC 2016, Nr 3, s. 525.

⁸ *I. Gil*, Postępowanie zabezpieczające, Sopot 2017, s. 19.

⁹ *A. Jakubecki*, w: *Jakubecki*, Komentarz KPC, t. II, 2019, art. 730, Nb 1.

¹⁰ Tak *D. Ryszał*, w: *Szancilo*, Komentarz KPC, t. II, 2019, art. 730, Nb 16.

czalność zabezpieczenia wynika także z regulacji materialnoprawnych. Sąd orzekający jest kompetentny do orzeczenia zabezpieczenia w każdym wypadku, gdy na podstawie okoliczności sprawy stwierdzi, że jest to celowe. Jak wskazał SN, przepisy art. 730 i n. KPC nie mogą wyznaczać przesłanek przewidzianego w art. 212 § 3 KC zabezpieczenia spłat lub dopłat. Jednak przewidziane w 212 § 3 KC uprawnienie do zabezpieczenia „w razie potrzeby” spłat lub dopłat umożliwi zastosowanie tego środka przy uwzględnieniu wszelkich elementów stanu faktycznego uzasadniających wątpliwości, czy spłaty lub dopłaty zostaną zapłacone lub będą mogły być wyegzekwowane. Dokonując wykładni pojęcia „w razie potrzeby”, określającego kryteria, jakimi przy rozważaniu potrzeby zabezpieczenia powinien kierować się sąd zasądzający spłaty lub dopłaty, SN zaznaczył, że pozwala ono na uwzględnienie wszelkich elementów stanu faktycznego uzasadniających wątpliwości, czy spłaty (dopłaty) zostaną rzeczywiście zapłacone lub wyegzekwowane. Ocena ta powinna objąć wysokość należności, sytuację majątkową zobowiązanego, stosunki panujące pomiędzy zobowiązanym a uprawnionym, ale także wszelkie inne czynniki, które mogą wpłynąć na pogorszenie szans realizacji prawa do spłaty, do których może należeć np. choroba czy podeszły wiek zobowiązanego¹¹.

- 5 5. Termin „zabezpieczenie” używany jest także w innych postępowaniach, np. regulacjach dotyczących zabezpieczenia dowodów (art. 310 i 1137 KPC) czy też postępowania opiekuńczego (art. 594 KPC). Regulacjami, które posługiwały się pojęciem „zabezpieczenia” w innym znaczeniu, były już pełniące szczególną funkcję do momentu uchwalenia ustawy z 13.2.2020 r.¹² i wprowadzenia postępowania w sprawach własności intelektualnej instytucję formy z art. 286¹ PrWiPrzem czy art. 80 PrAut. Należy zaznaczyć, że służą one do uzyskania informacji przez uprawnionego, co wiąże się z dochodzeniem przed sądem roszczeń wynikających z naruszenia praw własności przemysłowej, i służą do określenia treści oraz rozmiaru tych roszczeń.

Zgodnie z art. 80 PrAut w sprawach dotyczących roszczeń cywilnoprawnych z zakresu ochrony praw autorskich i praw pokrewnych, nienależących do kompetencji innych organów, sąd rozpoznaje wniosek o zabezpieczenie środka dowodowego, wyjawienie lub wydanie środka dowodowego lub wezwanie do udzielenia informacji. Przepis art. 80 ust. 1 PrAut w zakresie, w jakim dotyczy zabezpieczenia roszczeń, ma charakter szczególny w stosunku do art. 730–757 KPC. Nie oznacza to wszakże, że wnioskodawca zwolniony jest od wykazania przesłanek przewidzianych w art. 730¹ KPC, tj. wiarygodności roszczenia oraz interesu prawnego w udzieleniu zabezpieczenia¹³. W konsekwencji „interes prawny w udzieleniu zabezpieczenia” w tego rodzaju przypadkach istnieje wówczas, gdy bez zobowiązania naruszającego majątkowe prawo autorskie do udzielenia stosownych informacji lub udostępnienia dokumentów strona nie jest w stanie ustalić zakresu dokonanych naruszeń tego prawa, a tym samym sprecyzować podstawy faktycznej powództwa oraz dochodzonych roszczeń¹⁴. Wniosek o wydanie zarządzenia tymczasowego oraz postanowienie sądu w tym przedmiocie powinny precyzować, jaki rodzaj roszczenia (pieniężne czy niepieniężne) ma być zabezpieczony w sposób żąda-

¹¹ Post. SN z 2.7.2009 r., V CSK 481/08, Legalis.

¹² Ustawa z 13.2.2020 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2020 r. poz. 288 ze zm.).

¹³ Post. SA w Szczecinie z 6.1.2006 r., I ACz 1162/05, Legalis.

¹⁴ Post. SA w Poznaniu z 30.5.2014 r., I ACz 835/14, Legalis.

ny przez powoda. Celem zabezpieczenia jest zapewnienie wierzycielowi możliwości zaspokojenia jego roszczenia po uzyskaniu tytułu wykonawczego. Sposób zabezpieczenia roszczeń pieniężnych jest z tej przyczyny inny (art. 747 i n. KPC) niż sposób zabezpieczenia roszczeń niepieniężnych (art. 755 i n. KPC)¹⁵.

6. Podobną regulację zawiera art. 286¹ ust. 1 i 2 PrWłPrzem, zgodnie z którym w sprawach dotyczących roszczeń cywilnoprawnych z zakresu ochrony własności przemysłowej, nienależących do kompetencji innych organów, sąd rozpoznaje wniosek o zabezpieczenie środka dowodowego, wyjawienie lub wydanie środka dowodowego i wezwanie do udzielenia informacji. Sprawy te są rozstrzygane w postępowaniu w sprawach własności intelektualnej. Jak wskazuje się w literaturze, unormowana w tym przepisie instytucja (tzw. roszczenie informacyjne) nie jest formą zabezpieczenia roszczeń w rozumieniu przepisów KPC i pełni całkowicie inną rolę w prawie własności przemysłowej, co nie wyklucza stosowania przy rozpoznaniu tego roszczenia przepisów o postępowaniu zabezpieczającym w drodze analogii¹⁶. Wniosek o udzielenie informacji ma przede wszystkim umożliwić podmiotowi, którego prawo wyłączne zostało naruszone, określenie treści i rozmiaru roszczeń wynikających z naruszenia praw własności przemysłowej. Jakkolwiek uzyskanie tych informacji wiąże się z dochodzeniem roszczeń przed sądem, to jednak nie pozostaje w żadnym związku z zapewnieniem wykonalności lub skuteczności przyszłego wyroku, co jest celem postępowania zabezpieczającego¹⁷. Stąd żądanie udzielenia informacji, o których mowa w art. 286¹ ust. 1 PrWłPrzem, nie jest sposobem zabezpieczenia roszczeń, zaś „użyte w przepisie wadliwe sformułowanie należy interpretować co najwyżej jako odesłanie do odpowiedniego stosowania przepisów o postępowaniu zabezpieczającym, odnośnie do procesowej formy dochodzenia roszczenia informacyjnego”¹⁸.

Także w art. 479⁹⁷ § 1 KPC w postępowaniu w sprawach własności intelektualnej ustawodawca przewidział, że sąd może udzielić zabezpieczenia środka dowodowego przed wszczęciem postępowania lub w jego toku aż do zamknięcia rozprawy w pierwszej instancji, jednak instytucja ta nie jest formą zabezpieczenia roszczenia, a jedynie zmierza do uzyskania czy wyjawienia środków dowodowych. Celem instytucji zabezpieczenia środka dowodowego jest pozyskanie przez uprawnionego z praw własności intelektualnej informacji o faktach naruszeń (zagrożeń) jego prawa¹⁹. Zatem używane w postępowaniach z zakresu własności intelektualnej formy zabezpieczenia wiążą się z pozyskaniem informacji o zakresie i formach naruszeń będących przedmiotem dochodzonych roszczeń.

¹⁵ J. Barta, w: Ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Komentarz (red. J. Barta, R. Markiewicz), Lex 2011, art. 80.

¹⁶ R. Skubisz, w: System PrPryw, t. 14C, 2017, art. 286¹ PrWłPrzem, Nb 177; A. Jakubecki, w: Jakubecki, Komentarz KPC, t. II, 2019, art. 730, Nb 3; szerzej zob. również M. Rejda, Zabezpieczenie dowodów w sprawach o naruszenia praw własności intelektualnej, Warszawa 2019, s. 228 i n.; odmiennie E. Nowińska, która wskazuje, że roszczenie o udzielenie informacji nie jest „roszczeniem zabezpieczającym w rozumieniu KPC”, można jednak przyjąć, że jest to „autonomiczny sposób zabezpieczenia roszczeń” – E. Nowińska, w: System PrHandl, t. 3, 2015, s. 763.

¹⁷ Wyr. SA w Warszawie z 20.9.2012 r., I ACa 251/12, Legalis.

¹⁸ R. Skubisz, w: System PrPryw, t. 14C, 2017, art. 286¹ PrWłPrzem, Nb 178.

¹⁹ M. Rejda, Zabezpieczenie środka dowodowego obowiązującego wyłącznie w sprawach własności intelektualnej, Lex 2020.

Ustawodawca ustanawia również zabezpieczenie jako dodatkową przesłankę zastosowania niektórych regulacji kodeksowych, np. sąd może uzależnić natychmiastową wykonalność wyroku od złożenia przez powoda stosownego zabezpieczenia (art. 334 § 1 KPC) czy też, w razie wniesienia skargi kasacyjnej, sąd drugiej instancji może wstrzymać wykonanie zaskarżonego orzeczenia do czasu ukończenia postępowania kasacyjnego lub uzależnić wykonanie tego orzeczenia – a w razie oddalenia apelacji także orzeczenia sądu pierwszej instancji – od złożenia przez powoda stosownego zabezpieczenia (art. 388 § 1¹ KPC)²⁰.

1.2. Cel i funkcje postępowania zabezpieczającego

- 7 1. Wśród celów postępowania zabezpieczającego wskazuje się zapewnienie skuteczności orzeczenia, zapewnienie wykonalności orzeczenia oraz w sytuacji, gdy pozwalają na to przepisy (zabezpieczenie nowacyjne) – tymczasowe zaspokojenie roszczenia uprawnionego²¹. Jak wskazuje się w literaturze, zmierza ono do zapewnienia skuteczności oraz wykonalności orzeczenia, które zapadnie po zakończeniu postępowania jurysdykcyjnego w sprawie, oraz (jako wyjątek od zasady wyrażonej w art. 731 KPC²², w świetle którego zabezpieczenie nie może zmierzać do zaspokojenia roszczenia), do tymczasowego zaspokojenia roszczenia uprawnionego w określonych przypadkach²³. Celem postępowania zabezpieczającego jest nie tylko przerwanie bezprawnego działania obowiązującego, ale także zapobieżenie działaniom bezprawnym²⁴. W orzecznictwie podkreśla się także, że konieczność odwrócenia szkody lub innych niekorzystnych skutków jest szczególnym przejawem interesu prawnego w uzyskaniu zabezpieczenia²⁵.
- 8 2. Celem udzielenia zabezpieczenia, zgodnie z art. 730 i n. KPC, jest zwiększenie skuteczności postępowania cywilnego poprzez zapewnienie, że pomimo upływu czasu koniecznego dla rozstrzygnięcia sprawy możliwe będzie osiągnięcie zamierzonych przez stronę celów tego postępowania. W konsekwencji zabezpieczenie musi pozostawać w bezpośrednim i ścisłym związku z treścią dochodzonego roszczenia²⁶. Celem postępowania zabezpieczającego jest udzielenie wierzycielowi tymczasowej ochrony prawnej, która polega na umożliwieniu wierzycielowi skutecznego zaspokojenia zgodnie z orzeczeniem, które zapadnie w przyszłości. Istotą tego postępowania jest zabezpieczenie roszczenia, które nie jest jeszcze stwierdzone tytułem wykonawczym, ponieważ w takiej sytuacji dokonywanie zabezpieczenia byłoby pozbawione sensu, skoro wierzyciel mógłby dochodzić roszczenia w postępowaniu egzekucyjnym. W szeroko

²⁰ D. Ryszał, w: *Szancilo*, Komentarz KPC, t. II, 2019, art. 730, Nb 16.

²¹ A. Jakubecki, *Postępowanie zabezpieczające w sprawach z zakresu prawa własności intelektualnej*, Kraków 2000, s. 132; P. Pogonowski, *Postępowanie zabezpieczające*, w: *System PrHandl*, t. 7, 2013, s. 435.

²² Szerzej o funkcji postępowania zabezpieczającego A. Jakubecki, w: *System Prawa Procesowego Cywilnego* (red. T. Ereciński), t. 5. *Postępowanie zabezpieczające* (red. A. Jakubecki), Warszawa 2016, s. 71–78.

²³ T. Marek, *Odpowiedzialność uprawnionego za szkodę spowodowaną zastosowaniem zabezpieczenia*, PS 2014, Nr 10, s. 64.

²⁴ I. Gil, *Ciężar uprawdopodobnienia podstaw udzielenia do zabezpieczenia – de lege lata i de lege ferenda*, w: *Nowelizacja Kodeksu postępowania cywilnego* (red. A. Góra-Błaszczkowska), Sopot 2015, s. 212.

²⁵ Post. SA w Poznaniu z 6.5.2013 r., I ACz 766/13, Legalis.

²⁶ Post. SA we Wrocławiu z 19.3.2012 r., I ACz 455/12, Legalis.

pojmowanym zakresie osiągnięcia celu prowadzonego postępowania dokonywać należy oceny łącznego zaistnienia przesłanek określonych w art. 730¹ § 1 KPC, warunkujących udzielenie zabezpieczenia w postaci uprawdopodobnienia roszczenia i interesu prawnego w uzyskaniu zabezpieczenia, zdefiniowanego w § 2 tego przepisu²⁷. Tym bardziej, że w postępowaniu tym uzyskiwana jest ochrona prawna na poziomie zbliżonym do tego, który zostanie osiągnięty, gdy merytoryczne rozstrzygnięcie w postępowaniu rozpoznawczym będzie podtrzymywało udzielone zabezpieczenie. Nie chodzi o zapewnienie wykonalności wyroku, lecz o natychmiastowe, ale prowizoryczne, zaspokojenie wierzyciela²⁸. Zgodnie z wyrażanym w literaturze poglądem celem postępowania zabezpieczającego może być osiągnięcie pewnego stanu rzeczy, który jeszcze nie istnieje, ale do którego strona dąży poprzez podejmowanie określonych działań procesowych. Postępowanie zabezpieczające może zmierzać do zapewnienia ochrony prawnej podmiotom uczestniczącym w procesie, ale również do ochrony praw i interesów innych osób, także tych nieuczestniczących w postępowaniu, których wynik procesu może jednak dotyczyć oraz oddziaływać na ich prawa i obowiązki²⁹.

3. Funkcją postępowania zabezpieczającego jest udzielenie ochrony prawnej o tymczasowym charakterze. Celem zabezpieczenia jest zapewnienie wykonalności przyszłego orzeczenia³⁰.

9

1.3. Sposób regulacji postępowania zabezpieczającego

1. W KPC instytucja postępowania zabezpieczającego została uregulowana obecnie samodzielnie w Części Drugiej, w przepisach zawartych w art. 730–757 KPC. Odpowiednie ukształtowanie w procedurze cywilnej postępowania zabezpieczającego ma istotne znaczenie, gdyż jest to jedna z form tzw. tymczasowej ochrony prawnej, której celem jest zapobieżenie sytuacji utrudniającej lub wręcz uniemożliwiającej wierzycielowi wykonanie prawomocnego orzeczenia poprzez wydanie postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia, zapewniającego wierzycielowi wykonanie orzeczenia sądowego, które zapadnie w przyszłości i ściśle określi należne mu świadczenie³¹. W sprawach nieunormowanych przepisami tego postępowania mogą mieć zastosowanie przepisy o procesie (art. 13 § 2 KPC), a w zakresie wykonania postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia – przepisy o postępowaniu egzekucyjnym (art. 743 KPC)³². Stosowanie przepisów ogólnych o procesie może mieć miejsce „odpowiednio”³³. Oznacza to brak

10

²⁷ Wyr. SA w Szczecinie z 8.5.2013 r., I ACa 113/13, Legalis.

²⁸ K. Maciuk, Charakter prawny postępowania zabezpieczającego, w: Tendencje prawa materialnego i procesowego cywilnego (red. E. Marszałkowska-Krześ), Wrocław 2017, s. 131.

²⁹ O. Żurawińska, w: Postępowanie cywilne. Pytania egzaminacyjne. Tablice (red. I. Gil), Warszawa 2015, s. 340; M. Strzelecka, Postępowanie zabezpieczające w sprawach rozwodowych, MoP 2019, Nr 24, s. 1351.

³⁰ Wyr. WSA z 27.6.2019 r., I SA/Go 244/19, Legalis.

³¹ M. Śladkowski, Ogólne postępowanie zabezpieczające w praktyce sądowej, MoP 2015, Nr 11, s. 583.

³² H. Pietrzkowski, Czynności procesowe zawodowego pełnomocnika w sprawach cywilnych, Warszawa 2017; J. Mucha, O odpowiednim stosowaniu przepisów o procesie do postępowania zabezpieczającego, w: Proces cywilny. Nauka – kodyfikacja – praktyka. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Feliksowi Zedlerowi (red. P. Grzegorzczak, K. Knoppek, M. Walasik), Warszawa 2012, s. 488.

³³ Szerzej zob. J. Mucha, O odpowiednim stosowaniu przepisów o procesie, s. 488.

dowolności i uwzględnienie specyfiki postępowania³⁴. Ze względu na charakter i cel postępowania zabezpieczającego nie mają w nim zastosowania przepisy o zawieszeniu postępowania³⁵.

- 11 2. Sposób dokonania wykładni stosowania regulacji z postępowania zabezpieczającego do postępowań pozakodeksowych wskazuje uzasadnienie uchw. z 30.1.2019 r. (III CZP 75/18, Legalis), które udziela odpowiedzi na jedno z pytań prawnych, tj. czy na podstawie odpowiednio stosowanych art. 755 § 1 w zw. z art. 730 KPC sąd rozpoznający sprawę o uznanie osoby za stwarzającą zagrożenie prowadzoną w trybie art. 9 i n. ustawy z 22.11.2013 r. o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1346) może udzielić wnioskodawcy zabezpieczenia polegającego na zastosowaniu środka w postaci umieszczenia osoby, której dotyczy wnioszek, w Krajowym Ośrodku Zapobiegania Zachowaniom Dyssocjalnym na czas od momentu zakończenia odbywania przez tą osobę kary pozbawienia wolności do momentu prawomocnego zakończenia postępowania o uznanie tej osoby za stwarzającą zagrożenie. Sąd Najwyższy wyjaśnił, że sięgnięcie przez organ stosujący prawo (sąd) do przepisów o postępowaniu zabezpieczającym w ramach postępowania cywilnego następuje w tym wypadku w drodze odesłania do odpowiedniego stosowania przepisów innej ustawy. W sytuacji, gdy ustawa odsyła wyłącznie do odpowiedniego stosowania w postępowaniu sądowym przepisów o postępowaniu nieprocesowym, sięgnięcie do przepisów o postępowaniu zabezpieczającym, otwierających drogę do stosowania art. 747 i 755 KPC, wymaga dalszych zabiegów wykładniczych. Może się okazać, że konieczne będzie sięgnięcie do art. 13 § 2 KPC i dopiero za jego pośrednictwem „przejsię” do przepisów o procesie i ponownie do przepisów o postępowaniu nieprocesowym. Jest tak dlatego, że w postępowaniu zabezpieczającym, w niektórych jego przejawach, konieczne jest – w pewnym sensie w opozycji do art. 13 § 2 KPC – stosowanie przepisów normujących postępowanie nieprocesowe, a nie proces.
- 12 3. Ustawodawca zawarł także wiele regulacji szczegółowych wiążących się z konkretnymi sposobami zabezpieczenia w licznych przepisach wykonawczych oraz w innych ustawach. Jak stanowi art. 10 ust. 2 KWU, roszczenie o usunięcie niezgodności może być ujawnione przez ostrzeżenie. Podstawą wpisu ostrzeżenia jest nieprawomocne orzeczenie sądu lub postanowienie o udzieleniu zabezpieczenia. Do udzielenia zabezpieczenia nie jest potrzebne wykazanie, że powód ma interes prawny w udzieleniu zabezpieczenia. Regulacja zawarta w art. 10 ust. 2 KWU wskazuje na ostrzeżenie, które jest szczególnie wpisem zabezpieczającym roszczenie o uzgodnienie treści księgi wieczystej. Przy wpisie ostrzeżenia o niezgodności stanu prawnego nieruchomości ujawnionej w księdze wieczystej wymienia się prawo, przeciwko któremu jest ono skierowane, oraz osobę, której roszczenie zostało przez wpis ostrzeżenia zabezpieczone³⁶. Wykładni tego przepisu należy dokonywać w powiązaniu z art. 755 § 1 pkt 5 KPC, który przewiduje możliwość zabezpieczenia każdego roszczenia niepieniężnego m.in. przez naka-

³⁴ K. Maciuk, Charakter prawny postępowania zabezpieczającego, s. 128.

³⁵ Orz. SN z 20.9.1961 r., IV CZ 27/61, NP 1962, Nr 7–8, s. 1086.

³⁶ H. Ciepla, Wpis ostrzeżenia na podstawie art. 10 ust. 2 ustawy o księgach wieczystych i hipotece, w: S. Brzeszczyńska, H. Ciepla, Obrót nieruchomościami w praktyce notarialnej, sądowej, egzekucyjnej, podatkowej z wzorami umów, Warszawa 2018.

zanie wpisania stosownego ostrzeżenia w księdze wieczystej. W uchw. z 22.4.1994 r. (III CZP 47/94, OSNC 1994, Nr 11, poz. 211) SN wyjaśnił, że jeżeli zarządzeniem tymczasowym (obecnie: postanowieniem sądu o udzieleniu zabezpieczenia, art. 755 § 1 KPC) sąd, zgodnie z wnioskiem zainteresowanej osoby, nakazał wpisanie ostrzeżenia o toczącym się postępowaniu sądowym w księdze wieczystej, prowadzonej dla zabudowanej nieruchomości wspólnej, z której wprawdzie wyodrębniono część lokali mieszkalnych, lecz ostrzeżenie zostało skierowane tylko przeciw właścicielowi gruntu, podczas gdy właścicielom lokali przysługują co do tego gruntu udziały w prawie użytkowania wieczystego, to orzeczenie to nie może być podstawą do wpisów analogicznych ostrzeżeń w księgach wieczystych nieruchomości lokalowych. Dla zabezpieczenia roszczenia o wpis ostrzeżenia o niezgodności między stanem prawnym ujawnionym w księdze wieczystej a rzeczywistym stanem prawnym wystarczające jest uprawdopodobnienie tego roszczenia, bez konieczności wykazywania interesu prawnego w udzieleniu zabezpieczenia, a w konsekwencji bez konieczności odwoływania się do okoliczności, że brak zabezpieczenia uniemożliwi lub poważnie utrudni osiągnięcie celu postępowania w sprawie, jak jest o tym mowa w przepisie ogólnym art. 730¹ § 2 KPC³⁷.

4. Postępowanie zabezpieczające przewidują także regulacje zawarte w art. 28 PrGeolGórn oraz art. 152 PrGeolGórn. Jak stanowi art. 28 ust. 1–3 PrGeolGórn, koncesji na podziemne składowanie odpadów udziela się pod warunkiem ustanowienia zabezpieczenia roszczeń mogących powstać wskutek wykonywania takiej działalności. Jeżeli przemawia za tym szczególnie ważny interes państwa lub szczególnie ważny interes publiczny związany w szczególności z ochroną środowiska lub gospodarką kraju, koncesja na działalność inną niż podziemne składowanie odpadów, z wyjątkiem koncesji na podziemne składowanie dwutlenku węgla, może zostać udzielona pod warunkiem ustanowienia zabezpieczenia roszczeń mogących powstać wskutek wykonywania objętej nią działalności. Zabezpieczenie może w szczególności przyjąć formę ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej przedsiębiorcy, gwarancji bankowej albo poręczenia bankowego. Przedmiotem zabezpieczenia są tylko takie roszczenia z tytułu wystąpienia negatywnych skutków w środowisku, które powstały w wyniku niewywiązywania się przez podmiot z obowiązków określonych w pozwoleniach emisyjnych³⁸. Zgodnie z art. 152 PrGeolGórn w celu natychmiastowego zapobieżenia szkodzie lub jej dalszemu skutkowi sąd może nakazać podjęcie koniecznych czynności. Jeżeli obowiązek ten obciąża poszkodowanego, sąd może nakazać, aby podmiot, do którego jest kierowane roszczenie, niezwłocznie wypłacił odpowiednią kwotę pieniężną. W przypadku powstania szkody w postaci zaniku wody lub utraty jej przydatności, podmiot, do którego jest kierowane roszczenie, do czasu naprawienia szkody jest obowiązany bezpłatnie dostarczać poszkodowanemu niezbędną ilość wody. W tych sprawach stosuje się odpowiednio przepisy KPC o postępowaniu zabezpieczającym. Podobnie zgodnie z art. 316 ust. 4 BankFGwU w trybie zabezpieczenia powództwa sąd, na wniosek powoda, może zawiesić postępowanie egzekucyjne. Regulację o zbliżonym charakterze zawarto także w KM, w którym w art. 342 § 3 wskazano, że na żądanie wnioskodawcy sąd może,

13

³⁷ Post. SO w Gliwicach z 28.6.2013 r., IV Cz 351/13, Legalis.

³⁸ Szerzej A. Skorupińska, Zabezpieczenie roszczeń w polskim prawie ochrony środowiska, SP 2014, Nr 2, s. 91–120.

w celu zabezpieczenia, orzec o wstrzymaniu egzekucji prowadzonej dla zaspokojenia roszczenia objętego funduszem ograniczenia odpowiedzialności za roszczenia morskie.

- 14 5. Istotne regulacje pozakodeksowe w zakresie dopuszczalności zabezpieczania roszczeń zawiera KSH. Zgodnie z art. 268 KSH w celu zabezpieczenia powództwa sąd może, z ważnych powodów, zawiesić współnika w wykonywaniu jego praw udziałowych w spółce, zaś współnika prawomocnie wyłączonego, za którego przejęte udziały zapłacono w terminie, uważa się za wyłączonego ze spółki już od dnia doręczenia mu pozwu; nie wpływa to jednak na ważność czynności, w których brał on udział w spółce po dniu doręczenia mu pozwu (art. 269 KSH). Regulacja zawarta art. 268 KSH ze względu na użycie sformułowania „ważne powody” stanowi szczególny przypadek zabezpieczenia powództwa w stosunku do norm art. 730 i 755 KPC³⁹. Podkreślenie konieczności wystąpienia „ważnych” powodów wiąże się ze świadomością doniosłości skutków prawnych zabezpieczenia, które polegają na czasowym pozbawieniu współnika w okresie zawieszenia członkostwa jego uprawnień korporacyjnych, związanych z udziałem członkowskim, takich jak prawo do uczestnictwa w pracach organów spółki, prawo do głosowania, do zaskarżania uchwał podjętych przez organy statutowe oraz do wykonywania indywidualnej kontroli stanu spraw spółki⁴⁰. Swoistą postać zabezpieczenia przewiduje także art. 295 § 2 KSH⁴¹, wskazując że na żądanie pozwanego, zgłoszone przy pierwszej czynności procesowej, sąd może nakazać złożenie kaucji na zabezpieczenie pokrycia szkody grożącej pozwanemu. Wysokość i rodzaj kaucji sąd określa według swojego uznania. W przypadku niezłożenia kaucji w wyznaczonym przez sąd terminie pozew zostaje odrzucony. Jest to forma przeciwdziałania bezzasadnie składanym pozwom, dlatego pozwany, który jest przekonany, że działanie to jest rodzajem awanturnictwa sądowego, może żądać przy pierwszej czynności procesowej złożenia kaucji na zabezpieczenie pokrycia szkody, która miałaby jemu (nie spółce) zagrozić. Sąd decyduje w danym przypadku, czy złożyć kaucję i w jakiej wysokości. Niezłożenie kaucji w terminie powoduje odrzucenie pozwu i umorzenie postępowania⁴².

- 15 6. Istotne regulacje odnośnie do dopuszczalności prowadzenia postępowania zabezpieczającego zawiera art. 36–40 oraz 43 PrUpad. Postępowanie zabezpieczające pełni rolę pomocniczą w stosunku do postępowania upadłościowego, gdyż rozstrzygając bezpośrednio związaną z istotą postępowania upadłościowego kwestię zachowania substancji majątku dłużnika, wpływa na osiągnięcie jego celu, który polega na dążeniu do maksymalnego zaspokojenia wszystkich wierzycieli⁴³. Zgodnie z art. 36 PrUpad po złożeniu wniosku o ogłoszenie upadłości sąd na wniosek albo z urzędu może dokonać zabezpieczenia majątku dłużnika. W przedmiocie zabezpieczenia sąd orzeka niezwłocznie. Jak stanowi art. 37 PrUpad, w sprawach nieuregulowanych w ustawie do postępowania zabezpieczającego stosuje się odpowiednio przepisy KPC o postępowaniu zabezpieczającym. Postępowanie zabezpieczające na gruncie postępowania upadłościowego w dużej mierze nawiązuje do postępowania zabezpieczającego uregulowanego w KPC.

³⁹ A. Kidyba, Komentarz aktualizowany do art. 1–300 Kodeksu spółek handlowych, Lex 2020, Nb 1; tak też post. SN z 21.10.1988 r., II CZ 99/88, Legalis.

⁴⁰ Wyr. SN z 23.5.2019 r., II CSK 307/18, Legalis.

⁴¹ A. Jakubecki, w: *Jakubecki*, Komentarz KPC, t. II, 2019, art. 730, Nb 3.

⁴² A. Kidyba, Komentarz aktualizowany, art. 295, Nb 3 i 4.

⁴³ A. Jakubecki, w: A. Jakubecki, F. Zedler, *Prawo upadłościowe i naprawcze*, Warszawa 2010, s. 91.

W postępowaniu upadłościowym instytucja zabezpieczenia znajduje swoje uzasadnienie w potrzebie czasowej ochrony majątku dłużnika poprzez zachowanie jego składników, tak aby umożliwić wszystkim wierzycielom dochodzenie swoich roszczeń na kolejnych etapach postępowania upadłościowego⁴⁴. Podobnie w świetle art. 390 ust. 1 PrUpad z dniem wniesienia wniosku o uznanie orzeczenia o wszczęciu zagranicznego postępowania upadłościowego sąd na wniosek wnioskodawcy może wydać postanowienie o zabezpieczeniu oraz zabezpieczyć dowody potrzebne do dochodzenia roszczeń przeciw dłużnikowi. Zgodnie z art. 390 ust. 2 PrUpad sąd może odmówić wydania postanowienia o zabezpieczeniu, jeżeli zabezpieczenie to utrudniłoby zarządzanie majątkiem upadłego w głównym zagranicznym postępowaniu upadłościowym.

7. Także w ZabezFinU uregulowane zostały zasady ustanawiania i wykonywania zabezpieczeń na środkach pieniężnych, wierzytelnościach kredytowych lub instrumentach finansowych (zabezpieczenia finansowe) wierzytelności pieniężnych lub wierzytelności, w których świadczenie polega na dostarczeniu instrumentów finansowych (wierzytelności finansowe), w tym wierzytelności przyszłych, zależnych od terminu lub warunku albo okresowych, a także zasady zaspokajania się z tych zabezpieczeń. Zgodnie z art. 10 ust. 1 ZabezFinU w razie wystąpienia podstawy realizacji zabezpieczenia zastawnik może zaspokoić się przez sprzedaż przedmiotu zabezpieczenia, potrącenie lub kompensatę jego wartości z zabezpieczoną wierzytelnością finansową albo, jeżeli umowa o ustanowienie zabezpieczenia finansowego tak stanowi, przez przejęcie przedmiotu zabezpieczenia. Natomiast jak stanowi art. 902¹ KPC, zajęcie wierzytelności nie narusza uprawnień wynikających z zamieszczonej w umowie klauzuli kompensacyjnej, o której mowa w ZabezFinU. 16

8. Istnieją także instytucje, które wprost nie zostały przez ustawodawcę zakwalifikowane jako zabezpieczenie roszczenia, jednak pełnią taki cel. Taką funkcję pełni m.in. zawieszenie postępowania egzekucyjnego uregulowane w art. 799 § 2, art. 820–821 czy art. 946 § 3 KPC. Jak wskazał SN, zawieszenie postępowania egzekucyjnego na wniosek wierzyciela po zakończeniu przetargu i wstrzymaniu przez sąd wydania postanowienia co do udzielenia przybicia stanowi przeszkodę do wydania postanowienia o udzieleniu przybicia⁴⁵. Podobne znaczenie ma wstrzymanie się komornika z dokonaniem czynności (art. 822, 1046 § 4 KPC) czy wstrzymanie się z przekazaniem wyegzekwowanych środków pieniężnych wierzycielowi. Zgodnie bowiem z art. 835¹ KPC⁴⁶, jeżeli zachodzą uzasadnione wątpliwości, że uzyskane na skutek egzekucji środki pieniężne pochodzą z sum lub ze świadczeń niepodlegających egzekucji, komornik wstrzymuje się z ich przekazaniem wierzycielowi do czasu wyjaśnienia tych wątpliwości. 17

9. Szczególnie istotną funkcję w tym przedmiocie pełni wpisanie ostrzeżenia o niezgodności stanu prawnego ujawnionego w księdze wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym (art. 626¹³ § 1 KPC). Jak wskazuje się w orzecznictwie, ostrzeżenie z natury rzeczy jest wpisem tymczasowym, wymagającym określenia prawa i osoby, których dotyczy, przy czym rękojmię wiary publicznej ksiąg wieczystych wyłącza tylko ostrze- 18

⁴⁴ P. Janda, Prawo upadłościowe. Komentarz, Warszawa, Lex 2020, art. 36, Nb 1.

⁴⁵ Uchw. SN z 25.11.2010 r., III CZP 89/10, Legalis.

⁴⁶ Regulacja dodana przez art. 2 pkt 6 ustawy z 11.9.2019 r. o zmianie ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2019 r. poz. 2070 ze zm.) zmieniającej KPC z 30.7.2020 r.

[Przejdź do księgarni →](#)